

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹. زمستان ۱۴۰۱

Urban management
No.69 Winter 2023

۷۱-۸۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۲/۲۲

ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی با رویکرد فراترکیب

امیر محسنی: دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش مدیریت منابع انسانی، پردیس ارس دانشگاه تهران، ایران.
حمدیرضا یزدانی*: استادیار، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، ایران.
حسن زارعی متین: استاد تمام، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، ایران.
زهرا عزیزی: دکتری روانشناسی، مدیر مرکز مشاوره، دانشگاه تهران، ایران.

Presenting the development model of social vitality with a hybrid approach

چکیده

برنامه‌ریزی شهری با هدف افزایش نشاط شهروندی و سرزنشگی شهری در سطح محلی و منطقه‌ای مستعد طراحی مدل‌های ترکیبی است تا هم اصول شهرسازی و معماری مدرن رعایت شود و هم زیباسازی خیابان‌ها، آرامسازی معابر در هسته‌های کوچک محلی همراه با نشاط و انسجام محلی و ارتباطات دوستانه همسایگی بوجود آید. از این‌رو هدف اصلی این تحقیق ارائه مدلی جامع برای توسعه نشاط اجتماعی بود. چراکه نشاط فردی و اجتماعی از دغدغه‌های اصلی شهروندان و حتی مسئولین شهری و حکومتی است که امروزه جامعه بیش از گذشته بدان نیازمند می‌باشد. برای این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع و اهداف برنامه‌ریزی شده از روش کیفی فراترکیب با طی کردن هفت گام در فرآیندی طرح‌ریزی شده برای تشریح عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار در نشاط محلی شهروندان در نظر گرفته شد. از آنجائی که تولید محتوا یکی از اصلی ترین ارکان این تحقیق بود چارچوبی برای انتخاب محتوای علمی در قالب‌های مختلف مشخص شد که در این راستا محقق توانست با الگویی مدون تعداد ۳۹ مقاله را از تعداد اولیه ۲۳۴ مقاله طی مراحل غربالگری انتخاب کرده و براساس کلیدواژه‌های هدفمند به با مطالعه و جستجوی عمیق به استخراج محتوا، تجزیه و تحلیل و ترکیب آن بپردازد تا شاکله مدل براساس واقعیت فضای کالبدی و اجتماعی محلات شهر تهران بتدربیج شکل و تکامل یابد. ارائه یافته‌ها براساس مدل توسعه نشاط اجتماعی مبتنی بر نتایج فراترکیب، در سه بعد شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری، امور اجتماعی و فرهنگی و روابط و حقوق شهروندی تعداد ۲۱ مؤلفه را نشان می‌دهد که با رویکرد کارکردهای شناختی (زیباشناختی کالبدی و منظر شهری، جامعه‌شناختی، روانشناسی جمعی) طراحی و تنظیم شده‌اند. تا راهنمایی دقیق و کاربردی برای برنامه‌ریزی نشاط شهروندی باشد.

واژگان کلیدی: تبیین مدل، نشاط اجتماعی، کارکردهای شناختی، سرزنشگی شهری، برنامه‌ریزی و توسعه محلی.

۱- مقدمه

روانی - اجتماعی دیگر، واقعیت‌های انکارناپذیری هستند که نشان می‌دهند شادی در حال رخت بستن از جوامع است (آرگايل، ۱۳۸۳: ۱۱). جامعه ایران به لحاظ مواجه شدن با جالش کرونا و آسیب‌های ناشی از آن، تحولات ساختاری همانند افزایش آسیب‌های اجتماعی، مسائل اقتصادی، سیاسی و همچنین گذر از جامعه سنتی به جامعه مدرن و در آستانه ورود به عرصه دنیا تکنولوژی، شاهد بروز پدیده‌های مختلفی در حوزه‌های مختلفی است که این موضوع نشاط و شادی جامعه ایران را بیشتر از گذشته مهم جلوه‌گر می‌سازد.

نشاط اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین شاخص‌های اجتماعی در گسترش احساس رضایت عمومی از زندگی، بسط تعاملات اجتماعی سازنده، رشد اعتماد عمومی و مشارکت همه‌جانبه اجتماعی به شمار رفته و چندین دهه است که به عنوان موضوعی بین‌رشته‌ای در تحقیقات اجتماعی اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. وضعیت عمومی نشاط اجتماعی در ایران امروز به استناد شواهد و آمارها چندان رضایت‌بخش نیست. در همین راستا و بواسطه اهمیت موضوع و تأثیر این مسئله در جامعه برخی از کلانشهرها از جمله شهرداری تهران در برنامه‌های متواتی پنج ساله معاونت امور اجتماعی و فرهنگی، مناطق ۲۲ گانه و ۳۷۲ محله، سازمان‌های اجتماعی و فرهنگی را مکلف کرده است تا به منظور افزایش این متغیر مهم و پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی نسبت به تهیه طرح جامعی برای بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی، تعمیق ارزش‌های دینی و هنگاره‌های اجتماعی اقدام نماید.

۲- بیان مساله

سازمان ملل از سال ۲۰۰۰ به بعد برای تعیین سطح توسعه یافته‌گی کشورها، متغیرهای نشاط، امید به آینده، خشنودی و رضایت‌مندی افراد جامعه نیز به عنوان یک متغیر کلیدی وارد محاسبات شده است؛ به این صورت که اگر مردم یک جامعه احساس نشاط، خشنودی و رضایت‌مندی نکنند، نمی‌توان آن جامعه را توسعه یافته تلقی نمود. این نشان‌دهنده اهمیت نشاط و شادی در جامعه است. طبق آمار پایگاه تحلیل داده‌های اجتماعی - اقتصادی کل ایران در شاخص نشاط با امتیاز ۶۸/۴ در رتبه صد و هفدهمین در بین کشورها در سال ۲۰۲۱ قرار دارد؛ که این آمار نشان از اهمیت ایجاد، حفظ و توسعه نشاط در ابعاد فردی، اجتماعی و ملی دارد. اگرچه شاخص‌های اندازه‌گیری چنین مراکزی و نحوه رنکینگ آن جای سوال دارد اما حتی مطالعه این آمار و اطلاعات در حد سطحی آن نیز می‌تواند به شاخص‌های تأثیرگذار نشاط در بعد ملی تأثیرگذار باشد؛ و با رویکردی مدیریتی بتوان از تجارت دیگر کشورها در این حوزه مهم اجتماعی بهره‌مند شد؛ و این شاخص را در اولویت‌های سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور اجتماعی و فرهنگی نهادینه کرد. به طوری که بتوان علاوه بر سنجش شاخص نشاط اجتماعی در بعد ملی در سطح شهری (مناطقی و ناحیه‌ای) نیز بتوان این شاخص مهم را اندازه‌گیری کرد و

در این راستا می‌توان گفت احساس نشاط (مثل رضایت) به آن حالت موجود زنده گفته می‌شود که تمایلات حرکت وی به هدف خود رسیده‌اند، یا برنامه‌ریزی فرد به ثمر رسیده و یا در حال رسیدن به نتیجه می‌باشد. به صورت دقیق‌تر می‌توان گفت: نشاط واقعی احساسی خاص است که شخص به هنگام رسیدن به آرزوایش پیدا می‌کند؛ اما باید یادآور شد که احساس نشاط به متغیرهای متفاوت اجتماعی و فردی بستگی دارد که از یکسو این نیازها به حکومت و از سوی دیگر به جامعه و نظام ارزشی و درنهایت خود شخص برمی‌گردد. (پارچوز کار و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۰). جامعه از سویی به وجود آورنده شرایطی است که می‌تواند فرد را به سوی تحقق اهداف و آرزوهای فردی سوق دهد و از سوی دیگر زمینه‌ساز تحقق فضایی است که فرد می‌تواند به کش متقابل و ارتباط با همنوعانی که باعث ایجاد آرامش، امنیت و اطمینان خاطر وی برای یک زندگی مناسب باشند، مبادرت ورزد. نشاط در زندگی، ترکیبی است از شرایط فردی و اجتماعی و در واقع خود نشانه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به جهان و محیطی که فرد را فرا گرفته و در آن زندگی می‌کند. نشاط در زندگی، احساس خوبیست، اعتماد متقابل و احساس تعهد و موارد مشابه همه در یک دسته فرهنگی قرار دارند و نشانه نگرش فرد به خود و جهان پیرامونی است. سطح پایین نشاط اجتماعی به گرایش‌های منفی نسبت به جامعه مربوط می‌شود. شاید دلیل عدمه این شرایط، وضعیتی است که جامعه از جهت تحقق اهداف و ایجاد امنیت ناشی از تحقق آن برای فرد در پی می‌آورد. احساس امنیت ناشی از اوضاع نیازها و تحقق اهداف، از جمله عواملی اساسی است که نشاط در زندگی را در بین افراد جامعه گسترش می‌دهد (کمپ، ۱۳۸۳: ۶۶).

برخی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند، وضعیت‌های اجتماعی ناسیمان و ملال‌آور و پراضطراب یکی از عوامل اصلی توقف استعدادها و باروری خرد و اندیشه در جامعه است که می‌تواند روابط فرد با اجتماع را مختل نموده و به تدریج نیروی انسانی را ضعیف کرده، قوای جسمی و فکری انسان را فرسوده کند و انسان‌ها را برای قبول ضعف و ناتوانی که مغایر با توسعه و تعالی است، آماده سازد. از سوی دیگر باید توجه داشت. پیشرفت سریع علم و فناوری، علیرغم ایجاد مزایای فراوان، خلاهایی را نیز برای انسان معاصر به وجود آورده است. موج فزاینده افسردگی، پایین آمدن سن خودکشی، افزایش طلاق و بزهکاری و بسیاری از مشکلات

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹. زمستان ۱۴۰۱

Urban management
No.69 Winter 2023

بالطبع آن با برنامه‌ریزی دقیق و اجرای مناسب آن سرانه نشاط شهریوندی و سرزندگی شهری را افزایش داد تا مبنای عملکرد کلیدی برای مدیریت شهری تلقی شود.

جدول ۱. رتبه ایران در ایجاد نشاط تا سال ۲۰۲۱

کشور ایران	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۹	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۱	رتبه
۴,۸۱۳	۱۰۵	۱۰۸	۱۱۰	۱۱۷	امتیاز از ۱۰ تا
	۴,۷۶۲	۴,۷۲۱	۴,۶۸۶		

داشته است. از نظر زیمبل، شادی یک حالت کلی ذهن است که به توصیف شخصیت عاطفی انسان می‌پردازد. زیمبل شادی را انکاس حرکت مستمر زندگی توصیف می‌کند که در ورطه زندگی می‌افتد (زینگرل، ۲۰۰۰). موضع زیمبل در برابر شادی موضوعی دوگانه است.

از سویی نشاط را به عنوان یک هدف می‌نگرد که آدمی به دنبال آن است، از سویی دیگر شادی را کیفیت عمل و حالتی از ذهن می‌بیند که فرد در ارتباط با خودش دارد. در اندیشه گیدنژ، اعتماد همراه با استیاط نسبت به نظامهای انتزاعی، اعتماد و سپردن امور زندگی به دست نظامهای تخصصی، دگرگیسی صمیمیت و شکل‌گیری رابطه ناب از جمله مهم‌ترین عوامل تأمین‌کننده نشاط و شادمانی هستند؛ اما آن بعد از اندیشه گیدنژ که در اینجا بیشتر مدنظر قرار دارد، دیدگاه‌های وی در خصوص اعتماد و امنیت هستی‌شناختی است. در توضیح این مسئله می‌توان گفت که:

گیدنژ، جامعه را به متابه کردارهایی در نظر می‌گیرد که در طول زمان و مکان رخ می‌دهند. از دید وی بسیاری از کنش‌ها و کنش‌های متقابلی که کردارهای اجتماعی را می‌سازند، به‌واسطه روابط اعتماد با هم پیوند می‌خورند (کاسپرسن، ۲۰۰۰). به نظر گیدنژ، گذار جوامع از سنت به مدرنیته منجر به دگرگونی خاصیت سبک زندگی شده است؛ که در این سبک انسان شاد و پر نشاط غایت نهایی آن است که در جهانی بدون استرس و دغدغه زندگی کند و به دنبال تحقق رؤیاهای از پیش نوشته ذهن خود باشد.

از دیگر سو سیری در مطالعات جامعه‌شناسی تاریخی ایران نیز ممکن است بتواند ایده‌هایی را در اختیار ما قرار دهد. در مطالعاتی که در جامعه‌شناسی تاریخی ایران صورت گرفته است، البته اشاره مستقیمی به مسئله نشاط اجتماعی نشده است؛ اما کلان بودن سطوح تحلیل در این مطالعات امکان استخراج ایده‌هایی از آن‌ها را برای بررسی مسئله نشاط بوجود آورده است. به طور کلی، در آثار متعارف جامعه‌شناسی تاریخی ایران، برای تحلیل مسائل مختلف یا از مفهوم پاتریمونیالیسم مدد گرفته شده و بر عامل سیاسی تأکید شده است و یا با الهام از مفهوم شیوه تولید آسیایی، عامل اقتصادی برجسته گردیده است.

کاتوزیان (۱۳۸۵)، با الهام از نظریه شویه تولید آسیایی، معتقد است که جامعه ایران، در اثر فقدان چارچوب حقوقی پابرجا و مستمر، جامعه‌ای کوتاه‌مدت است. در نتیجه، دارایی، ثروت و جایگاه اجتماعی عمر کوتاهی داشته‌اند و حقوق اجتماعی پدیده‌ای ذاتی و غیرقابل نقض نبوده، بلکه جزو امتیازات شخصی قلمداد می‌شده است. پیران با اخذ عناصری از هر دو مفهوم شیوه تولید آسیایی و پاتریمونیالیسم، در تحلیل‌های خود بر همزیستی شیوه‌های تولید شهری، روستایی و ایلی تأکید کرده و معتقد است که این همزیستی با پذیرش نظام سیاسی خودکامه و مستبد، موجب ایستایی و عدم پویایی ساختار سیاسی جامعه

در ایران و جهان نیز مطالعات متعددی در زمینه نشاط اجتماعی صورت گرفته ولی ارتباط آن با عوامل موجود در علوم شناختی که زمینه‌ساز و نشان‌دهنده نشاط فردی و اجتماعی هستند، تبیین نشده است. پس از بررسی مقالات در این حوزه مشخص گردید که علوم شناختی می‌تواند توسعه نشاط را در مقیاس‌های مختلف تبیین و تشریح نماید، همچنین لزوم توجه به توسعه نشاط نیز در جامعه شهری و حتی روستایی به اثبات رسیده است؛ و لزوم آن در روح و کالبد شهر بیش از گذشته در جامعه ما احساس می‌شود. نیاز طبقه‌بندی شده و بهنگام شده کودکان، نوجوانان، جوانان، میانسالان و حتی بزرگسالان به شادابی و نشاط و تندرنستی زمینه‌ساز تفکر و برنامه‌ریزی دقیق‌تر را برای مدیریت شهری بدنبال دارد؛ که چگونه بتوان در سطح محلی تا منطقه‌ای با ایجاد تمهیدات و اقدامات لازم برنامه‌های کمی و کیفی مرتبط با ایجاد و توسعه نشاط را پیاده‌سازی و دنبال کرد؟ تا این فرهنگ متعالی پس از مدتی در جامعه نهادینه شود و منجر به کاهش آسیبهای اجتماعی و ناهمجاري فرهنگی گردد. از این‌رو مساله اصلی تحقیق معطوف به این سوال است که چگونه می‌توان مدل جامعی را با ابعاد و مؤلفه‌های مشخص و دقیق برای توسعه نشاط اجتماعی طراحی و تدوین کرد؟ از این‌رو ابعاد و مؤلفه‌های مدل چگونه مشخص می‌شوند و در قالب یک مدل قابل ارائه و ترسیم می‌باشند؟

۳- ادبیات نظری پژوهش

دیدگاه‌های نظری متعددی در باب نشاط و شادمانی اجتماعی وجود دارد. نشاط اجتماعی مسئله‌ای است که هم مورد توجه علوم شناختی است و هم علم جامعه‌شناسی؛ بنابراین، با تنوع وسیعی از نظریه‌های مطرح در این زمینه روبرو هستیم؛ اما گستردگی و تنوع نظریه‌های روانشناسی درخصوص شادی بیش‌تر از نظریه‌های جامعه‌شناسی است و حتی در پژوهش‌های تجربی نیز روانشناسان بیش‌تر از جامعه‌شناسان در باب نشاط و شادی اهتمام ورزیده‌اند.

زیمبل از اولین جامعه‌شناسانی است که به مسئله شادی توجه

استفاده کرده است از این فرضیه حمایت می‌کند هرچه شخص روش‌های اساسی عملکرد مغز را در ارتباط با نشاط درک کند، بیشتر می‌تواند از پتانسیل نشاط کامل خود استفاده کند.

نتایج نشان می‌دهد که مفهوم‌سازی و درک کامل فعالیت عصبی زیربنای نشاط می‌تواند در واقع بر عملکرد شناختی تأثیر بگذارد. در ترجیح (۲۰۰۴) پیشنهاد کرده است که چهار نوع اساسی از درک نشاط وجود دارد که می‌تواند نتیجه دو حالت پردازش باشد، عمدی یا بی‌اختیار. تفاوت اصلی بین عمدی و خود به خودی، روشی است که برای نمایش اطلاعات جدید ناخودآگاه در حافظه فعال استفاده می‌شود. در حالی که جستجوهای عمدی برای بینش‌های ساختارمند، منطقی و منطبق بر ارزش‌ها و سیستم‌های اعتقادی درونی است، بینش‌های خودجوش یا بی‌اختیار زمانی رخ می‌دهد که به افکار ناخودآگاه اجازه می‌دهد خود را بروز دهنده که نسبتاً تصادفی، بدون فیلتر و عجیب هستند تا در حافظه فعال نمایش داده شوند.

وابستگی نشاط به هوش هیجانی فرد در ارتباط با محیط و دیگران، ویژگی‌های شخصیتی، انگیزه، سلامت اعصاب و روان به طور کامل بررسی نشده است و با این حال، پایه‌های عصبی‌شناختی این ایده انتزاعی تا حدودی مبهم است. دانشمندان علوم اعصاب اکنون سال‌ها است در تلاش‌اند که با استفاده از مجموعه‌ای از روش‌های پیچیده تصویربرداری عصبی، مناطق عصبی را که به طور خاص با نشاط مرتبط است، شناسایی کنند. بسیاری از مطالعات مناطقی در سطح نرون‌های عصبی را نشان داده‌اند که میزان فعالیت بالایی را در حین انجام کارهای موردپسند نشان می‌دهد. این یافته به طور بالقوه نشان می‌دهد که اساس عصبی حس نشاط نه در مناطق جدا شده مغز مشترک هر فرد، بلکه شاید در یک مکانیسم رشته‌های عصبی متفاوت است. (یونگ و همکاران، ۲۰۰۹)

انارهیم و فریس (۲۰۱۳) در یک آزمایش برای توسعه نشاط اجتماعی براساس علوم عصب‌شناسی نشان دادند که افرادی که در دوره تفکر واگرا و همگرا در علوم اعصاب نسبت به کسانی که در دوره‌های مشابه بدون مؤلفه‌هایی از علوم اعصاب فعالیت می‌کردن، قدرت بیشتری کسب کردن. آموزش برچهار زمینه اصلی متمرکز بود: ۱. درک نشاط از طریق عصب‌شناسی. ۲. درک تفاوت بین تفکر واگرا و همگرا و اینکه چگونه ترکیب این دو منبع نشاط است. ۳. یادگیری ابزارهای ایجاد نشاط، درک چرایی و نحوه عملکرد چنین ابزارهایی از دیدگاه عصبی و زمان استفاده از آن‌ها. ۴. به کارگیری ابزارهای ایجاد و حفظ نشاط در عمل.

فینک و همکاران (۲۰۱۵) بررسی کرد که آیا می‌توان از طریق به اشتراک‌گذاری تجربیات و ایده‌ها، شناخت نشاط را تقویت کرد و چگونه بهبود عملکرد در فعالیت مغز منعکس می‌شد و دریافتند که تحریک شناختی در بهبود درک نشاط مؤثر است؛ و این بهبود عملکرد با افزایش فعل شدن در یک شبکه عصبی از مغز به صورت دوطرفه همراه بود.

ایران در اعصار گذشته بوده است، هرچند که ساختار اقتصادی جامعه ایران پویا بوده است. نتیجه این ساختار، گرایش به قوانین سرکوبگرانه با کاربرد خشن زور و ایجاد جو ترس و ترور، عدم گرایش به قوانین بازدارنده و بازسازنده، قدرت‌طلبی و بی‌اعتنایی به قانون بوده است (پیران، ۱۳۷۶ و نیز، پیروز، ۱۳۷۱). وضعیتی که می‌توان نتیجه آن را فقدان نشاط اجتماعی و تحکیم نهادهای سوگواری دانست.

مفاهیم نشاط و سرزنشگی به سرعت در حال تغییر است. به عنوان مثال، در ابتدا، در سطح فردی بود. بعداً تمرکز بر سبک‌های شناختی افراد خلاق آغاز شد و سپس در سطح اجتماعی و ملی بیان شد. همچنین درک و حس نشاط محصول پیچیده رفتار یک فرد در یک موقعیت خاص است. یک موقعیت با تأثیرات زمینه‌ای و اجتماعی مشخص می‌شود که درک آن را تسهیل می‌کند یا از آن جلوگیری می‌نماید. (بورگینی، ۲۰۰۵). این تأثیرات هم ویژگی‌های شناختی و هم غیرشناختی و احساسات درون فردی را تحریک می‌کند که می‌تواند منجر به درک نشاط شود.

این مدل ترکیبی از عناصر شخصیت، روان‌شناسی شناختی و اجتماعی است و بر سطح ادراکات فردی تمرکز می‌کند. (وودمن و همکاران، ۱۹۹۳). مؤلفه‌های دیگری را برای بیان درک نشاط به این مدل اضافه کرده است. آن‌ها بیان می‌کنند که رفتار خلاق فردی و رودی رفتار شبکه‌ای گروه است. رفتار بانشاط فردی تابعی از شرایط قبلی، خلاقیت، شخصیت، دانش، انگیزه ذاتی، سبک‌ها و توانایی‌های شناختی، تأثیرات اجتماعی و تأثیرات زمینه‌ای است. رفتار بانشاط و سرزنشگی گروه بهنوبه خود وابسته به رفتار فرد، ترکیب گروه، ویژگی‌های گروه، فرایندهای گروه و تأثیرات زمینه‌ای است. رفتار بانشاط گروهی و رودی برای رفتار اجتماعی است. این مدل جنبه‌های مختلف نشاط را از سطوح مختلف فردی، گروهی و اجتماعی از یک سو با عوامل مختلف تعیین‌کننده نشاط از زمینه‌های مختلف روان‌شناختی اجتماعی، شناختی، شخصیتی و سازمانی از سوی دیگر ترکیب می‌کند.

رویکرد شناخت نشاط اجتماعی ریشه در روان‌شناسی شناختی و علوم شناختی دارد و فرض می‌کند که توانایی شناختی برای رفتار پرنشاط یک ویژگی هنجراری برای انسان است و به دنبال پیشبرد درک ما از نشاط از طریق توصیف دقیق و مطالعه علمی دقیق فرایندهای شناختی است (بیتی و همکاران، ۲۰۱۶). شناخت نشاط را می‌توان مجموعه‌ای از فرایندهای شناختی دانست که از ایجاد ایده‌های بدیع و مفید پشتیبانی می‌کند (الی و همکاران، ۲۰۱۶). نشاط یک مفهوم پیچیده و چندوجهی است که به راحتی قابل درک نیست. درک پایه‌های بیولوژیکی عصبی از فرایندهای خلاق مغز نه تنها نیاز به درک مفهوم نشاط، بلکه زمینه عصبی کامل دارد که متشکل از پنج مفهوم کلیدی بر اساس فرایندهای اساسی مغز (آماده‌سازی، ارتباطات نزدیک و از راه دور، بازداری، تعلق خاطر و بروز احساسات) است. در مطالعه انارهیم و فریس (۲۰۱۳) که از علوم اعصاب به عنوان چارچوبی برای درک نشاط

نشاط شهری و انسجام اجتماعی هر دو مزایای متعددی را در شهرها به همراه دارد. در حالی که بحث شده است که نشاط شهری - سرزندگی شهرها - ممکن است اتحاد و انسجام جامعه را تقویت کند؛ اما این به اندازه کافی توسط تحقیقات تجربی مورد بررسی قرار نگرفته است. تحقیقات نشان داده عوامل متعددی در ایجاد نشاط شهری مشارکت دارند که این عوامل شامل: شهرسازی و معماری مدرن به همراه محوطه‌سازی بلندمرتبه ساختمانها و طراحی و مبلمان زیبای شهری، رنگ‌آمیزی خلاقانه و ترکیبی، آراماسازی معابر و روان‌سازی ترافیک محلات، طراحی سازه‌های چندمنظوره شهری با رعایت مهندسی ارزش، فضای سبز و پارک‌ها و پارکینگ‌سازی طبقاتی می‌تواند از جنبه‌های فنی و مهندسی در ایجاد سرزندگی شهری ایفاء نقش کند. همچنین رنگ‌آمیزی در ایجاد نشاط بصری برای شهروندان نقش مهمی ایفاء می‌کند و در صورتی که سپرهای کاهش آلودگی صوتی نیز در اتوبان‌ها و بزرگراه‌ها نصب شود این امر پررنگ‌تر می‌شود. این مشاهدات در برخی نقاط شهر اسلو تجربه شده است و در برخی نقاط دیگر نیز در حال ساخت‌وساز است. (Mouratidis, 2020)

مدرسہ شری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹. زمستان ۱۴۰۱

Urban management
No.69 Winter 2023

۷۵

نمودار ۱. عوامل تحلیل فضایی توسعه نشاط شهری

طبق تحقیقی با عنوان رابطه نشاط شهری با انسجام اجتماعی مشخص شد سطوح با تراکم شهری برای ایجاد نشاط اجتماعی ظرفیت بالقوه بیشتری نسبت به شهرهای کم تراکم‌تر دارند. اما درخصوص انسجام اجتماعی این قضیه معکوس است. (Mouratidis, 2020)

در کتاب مهم خود در مورد «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا» جین جاکوبز^۱ (۱۹۶۱) استدلال کرد که تعاملات اجتماعی رگ حیاتی شهر پرجنب و جوش است. به جای ساختن شهرها حول مجموعه‌های از نظریه‌ها، برنامه‌ریزان باید نسبت به پیچیدگی‌های انسان حساس باشند و برای ارتقاء نشاط اجتماعی و اقتصادی در داخل شهر برنامه‌ریزی داشته باشند. از این‌و سایر

---

1. Jane Jacobs

طراحی سیاست‌های جامع توسعه شهری و روستایی اساس
توانمندسازی و بهبود پایداری زندگی خانوارهای شهری و
روستایی است. توسعه شهری به عنوان یک فرایند چندبعدی
نه تنها شامل رشد اقتصادی در مناطق مختلف است، بلکه
دربرگیرنده انطباق آن با رفتار انسان، کالبد شهر، شیوه معماری
داخلی و خارجی ساختمان‌ها، ساختار اجتماعی و سیاسی جوامع
و مشارکت آن‌ها در فرایندهای توسعه است. مفهوم توسعه یک
مفهوم کیفی را مشخص می‌کند که مسائلی مانند آموزش، رفاه،
عدالت و میزان بهره‌وری و امثال آن را در برمی‌گیرد. هدف
توسعه شهری، ارتقای کیفیت زندگی و دستیابی به زندگی سالم
از طریق رفع تعامی نیازهای اساسی است (Qi et al,2017). از
مباحث جدیدی که امروزه توجه پژوهشگران علوم مختلف را به
خود معطوف داشته (Rabieefar,2017)، میزان شادابی جوامع
و سرزندگی شهرها و حتی روستاهای است که نشان‌دهنده درجه
شکوفایی و تعالی شهروندان است (Cloutier et al,2014).

در سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی نیز بر لزوم توجه به نیروی انسانی سالم و فراهم کردن زمینه های رشد و تعالی استعدادها و پرورش انسان های سالم و کارا و سرزنشه تأکید شده است؛ زیرا انسان موجودی هدفمند و جویای شادابی است و شادی به عنوان یکی از نیازهای روانی او تأثیرات عمده ای بر زندگی اش دارد. با توجه به ساختار محلاط شهری که مشکل و متأثر از عوامل مختلفی چون عوامل طبیعی، اجتماعی و شهرسازی است، متخصصان امور اجتماعی و فرهنگی دوم، نظریات گوناگونی در مورد تأثیر عوامل بر فضای شهری و شهرمندی ارائه نموده اند. محور اصلی این نظریات، اعتقاد بر رابطه بین سرزنشگی جامعه و محیط زیست به عنوان اساسی ترین ارتباط در دنیا زیست پذیری شهری بوده است، چنانچه ادموند بیکن ابعاد بصری محیط را در ایجاد هویت سکونتگاهی مؤثر می داند و افزایش رفاه و شادابی ساکنان را در گرو کیفیت محیط و فضاهای عمومی سکونتگاه ها می داند. شاد بودن جامعه به ویژه در جوامع شهری یکی از نتایج مهم توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است و باعث کاهش نابسامانی های خانوادگی، افزایش میل و رغبت تحصیلی، دل به کار دادن و افزایش تولید و بهره وری می شود. (خاکپور و عشقی، ۱۳۹۴)

با توجه به اینکه شادابی تابعی از عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، نهادی - مدیریتی، زیستمحیطی، روان‌شناختی، کالبدی و جغرافیایی است؛ وجود شادابی به عنوان یکی از معیارهای پایداری و توسعه جوامع مطرح می‌گردد. هرچند تاریخچه مفهوم شادابی از زمان ارسطو و افلاطون مورد بحث بوده است، اما نقشه شروع برای تعاریف علمی شادابی از دهه ۱۹۷۰ آغاز شد و با مطالعات روانشناسان مشیت‌گرا به اوج خود رسید. تا سال ۲۰۰۳ حدود ۳۳۰۰ پژوهش در خصوص نشاط و شادابی انجام شد (Veenhoven, 2009). در ادامه به جدیدترین پژوهش‌های صورت گرفته در رابطه با موضوع تحقیق در جدول ذیل به صورت خلاصه اشاره می‌شود.

متغیرهای تأثیرگذار در نشاط شهری به دو بخش عمده امور اجتماعی و اقتصادی دسته‌بندی می‌شوند.

نمودار ۲. عوامل اجتماعی و اقتصادی توسعه نشاط شهری

نشاط زمانی اتفاق می‌افتد که هریک از اعضاء یک شبکه محلی این احساس را در خود ببینند که زمانی که تنها هستند، همسایه یا آشنازی وجود دارد که در تنهایی و موقع موردنیاز به آن‌ها کمک و یاری رسانند. همچنین در خانواده نیز عضوی وجود دارد که نقش پشتیبان را ایفاء کند. از دیگر سو سلامت و تندرسی و داشتن فرسته‌های تفریحی و کسب هیجانات سالم می‌تواند در ایجاد نشاط شهری‌دان تأثیرگذار باشد؛ و این حس که اتفاقات خوب قرار است در آینده اتفاق بیافتد و وجود حس امید به زندگی باعث ایجاد حس رضایت می‌شود که سرزندگی را بدنبال دارد.

(Mouratidis, 2020)

از دیگر سو متغیرهای کمکی دیگر مثل شاخص زمان سپری کردن فرد در خانه یا زمان حضور در شبکه‌های اجتماعی به همراه تعداد فرزندان، تعداد دوستان و یا تعداد فعالیت‌های داوطلبانه اجتماعی نیز می‌توانند در سنجش شاخص نشاط اجتماعی مشرمر باشند؛ که این شاخص‌ها می‌توانند به برنامه‌ریزان شهری برای سرزندگی و امید به زندگی در محلات و نقاط مختلف شهری کمک شایانی بکند.

بررسی ادبیات موضوع نشاط اجتماعی نشان داد که تحقیقات با رویکرد کارکردهای شناختی به سرعت در حال پیشرفت است و از جنبه‌های مختلف در حال بررسی می‌باشد. از طرفی توسعه نشاط اجتماعی در زمینه‌های مختلفی موردمطالعه قرار گرفته است و همچنین ایجاد و توسعه آن نیز اخیراً در کانون توجه قرار گرفته است اما آنچه اهمیت دارد توجه به این نکته است که در زمینه توسعه نشاط در جامعه با تمرکز بر علوم شناختی موضوعی است که هنوز مطالعات چندانی روی آن صورت نگرفته است، همچنین روان‌شناسی اجتماعی به همراه شهرشناسی از منظر کارکردهای

شناختی در حال کنکاش است؛ اما جایگاه مطالعه‌هایی که چارچوبی برای مورد کاوی در ایجاد نشاط اجتماعی در محلات شهری باشد در زمینه علوم و کارکردهای شناختی جای خالی به نظر می‌رسد. لذا این پژوهش قصد دارد این خلاً را با این تحقیق مبتنی بر روش فراترکیب تکمیل کند.

۴- روش تحقیق

با بررسی و مطالعه دقیق مدل‌های موجود در زمینه ایجاد نشاط اجتماعی مشخص شد که بیشتر مدل‌ها به صورت تک سطحی هستند و برای کسب نتایج حاصل از کارکردهای شناختی و نحوه ارتباط با آن مطالبی را بیان نکرده‌اند و خلاً موجود نبود مدلی جامع در این زمینه است. برخی کاستی‌ها مدل‌های پیشین عبارتند از: عدم تشریح کارکردهای شناختی در ایجاد نشاط اجتماعی بهویژه جنبه‌های شهرشناسی و منظرشناختی که کاربرد بیشتری در موضوع این تحقیق دارد.

هدف این تحقیق ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی با رویکرد استفاده از اسناد و تحقیقات گذشته است. از میان روش‌های تحقیق کیفی از روش فراترکیب جهت انجام این تحقیق بهره گرفته شد. فراترکیب یکی از روش‌های تحقیق اکتشافی برای ایجاد و استخراج یک چارچوب مرجع مشترک مبتنی بر نتایج تحقیقات گذشته می‌باشد. هدف از روش فراترکیب تجزیه و تحلیل عمیق از کارهای پژوهشی انجام شده در یک حوزه خاص، با هدف بررسی نقاط ضعف و قوت و آسیب‌شناسی آن‌ها و استخراج یک نگاه جامع‌تر به حوزه دانشی مربوطه است و تفسیر خلافانه و یکپارچه از یافته‌ها کیفی ایجاد می‌شود. نقطه قوت روش فراترکیب در توانایی آن در زمینه شناسایی مقوله‌ها و ایجاد یک مدل مفهومی از پیشینه تحقیقات است و این امر اعتبار یافته‌های مطالعه را بیشتر می‌کند. از آن‌جا که مفهوم نشاط اجتماعی مفهومی چندبعدی و گسترده است و همچنین بیشتر مقالات در این زمینه مطالعه‌های کیفی و بدون داده‌های کمی هستند، از روش فراترکیب به عنوان روش مناسب برای به دست آوردن تلفیقی جامع از مدل‌های ارائه شده در این حوزه استفاده شده است. تحقیق حاضر منتج به تصویر کلی از مهمترین ابعاد و مؤلفه‌ها دخیل در ایجاد مدل نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران شد.

برای دستیابی به هدف پژوهش از روش فراترکیب، معمولاً از الگوی سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده می‌شود. به این ترتیب مراحل هفتگانه با استفاده از بررسی نظاممند متون و جستجوی هدفمند محتوا به همراه تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها با استفاده از روش سندلوسکی این امکان را می‌دهد که بتوان استنباط‌های بهتری در مورد روابط علی داشت و درک بهتری نسبت به اینکه چگونه برنامه‌ها در این پژوهش منجر به بروز نشاط با استفاده از مکانیزم‌های شناختی می‌شود و مزیت اصلی آن در نشان دادن علل و چگونگی درک نشاط در طول زمان است.

نمودار ۳- مراحل روش فراترکیب الگوی سندلوسکی و باروسو

به منظور تبیین مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران براساس سوالات اصلی بررسی نظاممند متون کتابخانه‌ای، مقالات علمی و مطالعات صورت گرفته معتبر و سایر منابع دیجیتالی در این حوزه صورت می‌پذیرد تا براساس گام‌های هفت‌گانه تحقیق استخراج اطلاعات و سپس تجزیه، تحلیل و تحریک یافته‌ها در روش فراترکیب انجام شود و بتدریج مدل موردنظر شکل و ترسیم گردد. گام اول در مرحله اول سوالهای تحقیق به قرار زیر مطرح شدند.

۱- مؤلفه‌های ایجاد نشاط اجتماعی شامل چه مواردی می‌باشد؟

۲- عوامل تشکیل‌دهنده هریک از مؤلفه‌های ایجاد نشاط اجتماعی چه مواردی را شامل می‌شوند؟

پس از طی کردن گام‌های اول و دوم یعنی جستجو و بررسی متون از مراجع اصلی براساس اهداف و سوالات تحقیق معیارهای برای پذیرش محتوا از میان مطالب گردآوری شده با کلیدواژه‌های مشخص به زبان‌های فارسی و انگلیسی مطابق جداول ذیل در نظر گرفته شد تا مطالعه به صورت هدفمند صورت پذیرد. شایان ذکر است محقق برای این سطح از مقاله با موضوع نشاط اجتماعی در خلال سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ به تعداد ۵ مقاله در نشریات فارسی و تعداد ۳ مقاله در نشریات خارجی منتشر کرده است که چکیده آن‌ها نیز در این مقاله بازخوانی و مورد استفاده واقع شده است.

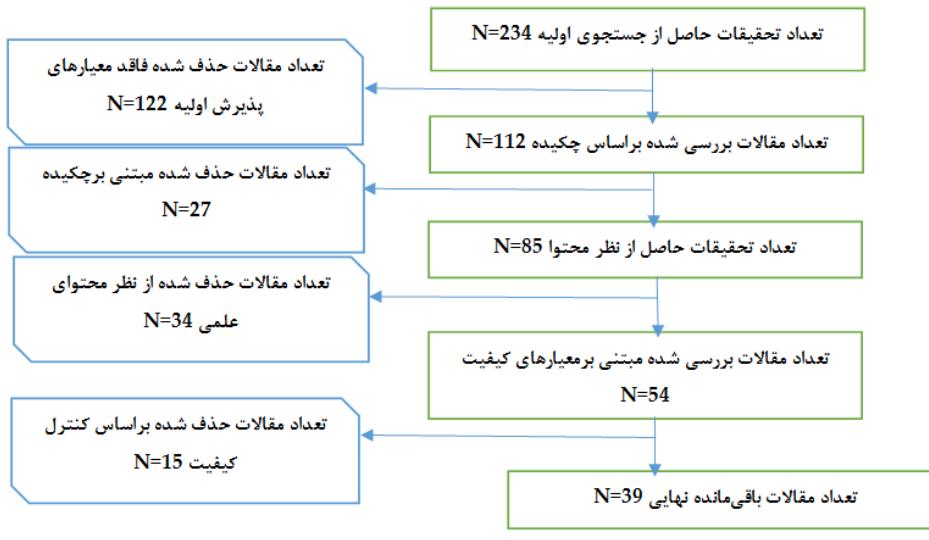
جدول ۲: معیارهای پذیرش و عدم پذیرش محتوا

پارامترها	معیار عدم پذیرش	معیار پذیرش
موضوع موردمطالعه	سایر موضوعات غیر مرتبط	ارائه مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات شهر تهران
زمان تحقیقات	تحقیقات انجام شده قبل از سال ۲۰۱۰ میلادی	مطالعات منتشر شده از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۲۲ در بازه زمانی ۳۲ ساله
زبان تحقیقات	زبان‌های دیگر	انگلیسی و فارسی
محدوده جغرافیایی	شهرهای بدون طرح جامع و تفصیلی	کلانشهرها و شهرهای دارای برنده مدیریت شهری
روش مطالعه	روش‌های تحقیق آزمایشی	روش‌های کیفی و نتایج پژوهش‌های کمی
جامعه موردمطالعه	محفوذه ای غیر از جامعه هدف	سازمان‌ها، جوامع شهری، نهادهای عمومی و خدماتی و شهرداری‌ها
نوع سند	نظرات بدون منبع معتبر	مطلوب منتشر شده در وبلاگ‌ها و سایت‌های شخصی، مقالات چاپ شده در مجلات و مقالات کنفرانس‌های بین‌المللی و کتب مرجع، گزارشات شرکت‌های معتبر دنیا

جدول ۳: فهرست کلیدواژه‌های مورد تحقیق

کلیدواژه‌های انگلیسی	کلیدواژه‌های فارسی
Social Vitality	نشاط اجتماعی
Cognitive functions	کارکردهای شناختی
Urban Vitality	سرزندگی شهری
Local governance	حکمرانی محلی
Local Vitality	نشاط محلات
Health and vitality of citizens	سلامت و شادابی شهر و ندان
Urban resilience and citizenship	تابآوری شهری و شهر و ندان
Management of social and cultural affairs in metropolises	مدیریت امور اجتماعی و فرهنگی در کلانشهرها
Citizenship relations	روابط شهروندی
Urban planning and development	برنامه‌ریزی و توسعه شهری
Promotion of public sports	ترویج ورزش همگانی
Explaining a happy lifestyle	تبیین سبک زندگی شاد
Local entertainment	تغییر و سرگرمی محلات
Successful neighborhood relations	روابط همسایگی موفق

در گام سوم برای انتخاب مقالات منتخب تحقیق مدلی ترسیم شد تا از میان خیل گسترده مقالات ذخیره شده تعدادی مقاله و محتوای مرتبط و اثرگذار برای ادامه تحقیق انتخاب شود. تا با اعمال فیلتر مقالات غیر مرتبط حذف شوند و غربالگری محتوا از این طریق صورت پذیرد.

نمودار ۴-چارچوب غربالگری مقالات

در ادامه تحقیق حاضر به برخی از تحقیقات تجربی و آکادمیک داخلی و خارجی که به ایجاد نشاط و عوامل مرتبط با آنها پرداخته‌اند، بامطالعه و مرور مقالات منتخب اشاره می‌شود تا متغیرهای تأثیرگذار مشخص و نتایج پژوهش‌های مرتبط پیشین به‌طور کامل تشریح و توصیف گردد:

جدول ۴: خلاصه نتایج تحقیقات پیشین داخلی

ردیف	نویسنده (نویسنده‌گان)	عنوان تحقیق	سال تحقیق	روش تحقیق	نتایج پژوهش
۱	عنبری و حقی	بررسی عوامل فردی و اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی زنان	۱۳۹۳	روش ربدیایی فرآیندی و فرا ترکیب	زنان متأهل با نشاط‌تر از زنان مجرد، همسر فوت کرده و مطلقه هستند. ارتقای پایگاه اقتصادی-درآمدی و اجتماعی آنان در افزایش میزان نشاط اجتماعی دخیل بوده و در تعیین نشاط اجتماعی شهرنشینان (موردمطالعه مناطق شهری و روستایی شهرستان دلیجان) سهم عمده‌ای داشته است.
۲	محمد گنجی	تحلیل عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان احساس شادی سرپرستان خانوار شهر اصفهان	۱۳۸۷	روش توصیفی- همبستگی با تکنیک رگرسیون چندگانه حجم نمونه در این تحقیق ۳۸۴ نفر و شیوه نمونه‌گیری سهمیه‌ای بوده است.	نتایج حاصله از تحقیق نشان داده که متغیرهای مستقل سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، رضایت از امکانات منطقه‌ای، میزان برخورداری از حقوق شهروندی، میزان منزلت نقشی، دینداری، وضعیت اوقات فراغت، درآمد، وزش هفتگی و گوش دادن به موسیقی با احساس شادی سرپرستان دارای همبستگی مستقیم است، به‌طوری که مدل به دست آمده از متغیرهای مؤثر بر رگرسیون چندگانه با روش گامبه‌گام درصد از واریانس احساس شادی در جامعه آماری را تبیین می‌کند.
۳	آستین‌فشن پروانه	بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی (با تأکید بر استان تهران)	۱۳۸۸	روش توصیفی- همبستگی جامعه‌آماری این تحقیق شامل افراد ۱۵ تا ۶۵ سال ساکن در استان تهران و حجم نمونه آن ۲۰۰۰ نفر است که به روش نمونه‌گیری خوش‌های چندمرحله‌ای انجام شده است.	نتایج حاصل از همبستگی متغیرها نشان داد که بین نشاط اجتماعی و میزان احساس مقبولیت اجتماعی، میزان امید، میزان ارضای نیازها، عدالت اجتماعی، پاییندی به ارزش‌های دینی، مناسب بودن فضای اخلاقی عمومی، همبستگی اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد و بین احساس محرومیت اجتماعی و نشاط اجتماعی ارتباط منفی و معکوس وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج تحلیل رگرسیونی مشاهده شد که سه متغیر امید به آینده، مقبولیت اجتماعی و ارضای نیازهای عاطفی بیش از ۵۰ درصد نوسانات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

جدول ۵: نتایج تحقیقات پیشین خارجی

ردیف	محقق	روش	هدف	نتایج
۱	Abraham Bunck, Heinke Grothath, and Frans Siro	روش کیفی فراترکیب بین ۶ دانش آموز که میانگین سنی آن ها نزدیک به ۲۰ سال بوده با تکنیک مصاحبه های ساختگی پرداخته اند.	مقایسه اجتماعی و رضایتمندی از زندگی اجتماعی	نتایج رديابي فرآيند با تکنيک فراترکيب تأثير متغير مستقل جهت مواجهه با مقاييسه اجتماعي را نشان داد؛ بدین صورت که رضایتمندی از زندگی اجتماعي در افرادي که در مواجهه با مقاييسه با ديگران مستعد، بيشتر است؛ اما تأثير متغير تمایل به مقاييسه اجتماعي تأييد نشد بلکه تعامل اين متغير با متغير جهت مواجهه با مقاييسه اجتماعي ثابت گردید، بدین ترتيب که مقاييسه روابط و زندگي اجتماعي اشخاص با روابط و زندگي اجتماعي ديگران، تنها در افرادي که تمایل به مقاييسه اجتماعي بالاي دارند، مي توانند تجربه رضایتمندی از زندگي اجتماعي را تحت تأثير قرار دهد.
۲	Alicia Leung, Yuha Cheung and Xinggang Liu	روش پيمایشي - همبستگي متغيرها در بين ۱۵۲ کارمند چنئي که در ۳۵ شركت هنگ كنگ در حال کار بودند انجام شده است	روابط بين رضایتمندی از حوزه های زندگی و بهزیستی ذهنی	نتایج همبستگي مشخص کرد که رابطه معنادار و مثبت میان متغيرهاي حوزه زندگی با بهزیستی ذهنی وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که موقوفیت های شغلی، ارتباطات اجتماعی و عزت نفس هم با خوشبختی روانی و هم با خوشبختی جسمی ارتباط دارد؛ همبستگی اخوانوادگی با بهزیستی ذهنی رابطه ندارد و خوشبختی معنوی روابط میان موقوفیت های شغلی و خوشبختی روانی را تعديل کرده است.
۳	Musaizadeh & Mohammadi,2018	روش کمي و کيفي	پارشناسي عوامل مؤثر بر ارتفاعی کيفيت شادابی	بين شاخص های عيني دسترسی وسائل نقلیه، زیبایی، مطلوبیت فضای سبز و پاکیزگی و در ابعاد ذهنی شاخص های احساس غرور، امنیت، خاطره انگیزی و احساس صمیمیت بر شادابی اثر گذارند.
۴	Ball,2015	توصیفی با استفاده از سیاست شادابی بوتان	تشريح هدایت توسعه برنامه های شادابی پایدار	برای اطمینان از پایداری و همگرایی فرهنگی، برنامه های جدید و سرمایه گذاری با سیاست شادابی ملی، کمیسیون شادابی ملی، سیاست جديد آموژش ملی که وزارت آموزش و پرورش منعهده به اجرای آن است تصویب شد.
۵	Young planners workshop,2016	تحلیل فضایی شهری با استفاده از نرم افزار	نقش تئوري طراحی شهری در درک و طراحی مجدد فضای عمومی شهرها	نتایج نشان می دهد که برنامه ریزان و تصمیم گیران امروز، با هم همکاری می کنند که بحث های گسترشته در مورد نحوه ارتباط افراد با فضاهای درون که آن ها زندگی می کنند و تشویق کردن آن ها برای استفاده از راه های حمل و نقل (امانند پیاده روی و دوچرخه سواری)؛ در حالی که به طور همزمان محیط های اجتماعی را نیز به وجود می آورند. همچنین فضای عمومی، یکپارچگی فیزیکی از نظر اجتماعی و به طور همزمان روابط درک شده خود را با ديگران بهبود می بخشند.
۶	M ahmudiate,2015	محاسبه تراکم خودروها در منطقه و ستجش ارتباط آن با واکنش مردم	بررسی ارتباط فضایی خیابان ها بر سر زندگی با تأکید بر ویژگی های کالبدی	مشکلات کالبدی همچون پیاده راه نامناسب، خدمات عمومی و ازدحام ترافیکی باعث تعییف سر زندگی می شوند.
۷	Graham,2007	تحلیل پراکندگی رفاه شهر و نشاط زیست پذیری مطلوب	بررسی الگوی فضایی رفاه ذهنی و نشاط	ناهمگونی فضایی در توزیع وضعیت درآمد و بیکاری میان کشورهای مختلف با احساس نشاط و خوشبختی ارتباط دارد.
۸	Gurive & Melnikov,2018	روش فراترکیب و رديابي فرآيند	بررسی همگرایی شادابی و نشاط در کشورهای در حال گذار	شكاف شادابی و نشاط در دهه ۱۹۸۱ به علت رکود بزرگ و بی ثباتی اقتصاد کلان، گسترش یافته است. با بهبود شادابی و نشاط در کشورهای در حال گذار بعد از رکود بزرگ و کاهش رضایت از زندگی در کشورهای ديگر، شكاف شادابی و نشاط بسته شده است
۹	Mouratidis,2020	روش فراترکیب و رديابي فرآيند	تقسيم بندی عوامل مرتبط با ايجاد و توسعه نشاط اجتماعي در محلات شهری	عوامل شادابی را به دو گروه: عوامل درو نزا (زنگیک، بیولوژیک، شناسنی، شخصیت و عوامل اخلاقی و عوامل بیرونی، رفتاری، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی، رخدادهای زندگی، عوامل جغرافیایی، سياسي و اقتصادي) تقسيم بندی می شوند

گام چهارم؛ تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی در این گام از روش فراترکیب به منظور تجزیه و تحلیل و سپس ترکیب یافته‌های کیفی، محقق ابتدا با خلاصه‌سازی کدهای استخراجی در مرحله قبل پرداخت، در نتیجه در این مرحله برخی کدها ترکیب و تجمیع شدند. محقق پس از دسته‌بندی کدهای استخراجی، با استفاده از روش کدگذاری باز به خلاصه‌سازی داده‌های متجانس پرداخت و کدها را مبتنی بر تشابه مفهومی، دفعات تکرار و اهمیت در قالب مدل توسعه نشاط اجتماعی در محلات با اشاره به کارکردهای شناختی دسته‌بندی نمود.

زمانی که پژوهشگر سعی در استنباط معنای خاص از متن دارد از روش تحلیل محتوا کیفی می‌توان بهره برد. از سوی دیگر، وقتی پژوهشگر در صدد پی بردن به فراوانی اصطلاحات و کلمات خاصی در یک محتوای معین باشد از روش تحلیل محتوا کیمی می‌توان استفاده کرد. در این پژوهش ابتدا مضماین نهان متن به صورت کد استخراج شد.

گام پنجم: در مرحله پنجم پس از خواندن مکرر گزاره‌های کلامی و جستجوی معنای و الگوهای نهفته در آن کدهای اولیه ایجاد شدند. در ادامه و با کدگذاری مجدد کدهایی با مفهوم مشابه در یک دسته قرار گرفتند و مفاهیم را به وجود آوردند و درنهایت مفاهیم شناسایی شده بربایه مدل پژوهش در ۳ بعد و ۲۱ مؤلفه دسته‌بندی و طبق نمودار شماره (۶) ترسیم شدند.

در گام ششم: مرحله کنترل کیفیت نتایج تحقیق است. کنترل کیفیت در روش فراترکیب از چند بعد قابل بررسی است:

اول: کیفیت جستجوی مقالات و منابع؛ محقق سعی نمود این بعد از کیفیت را با جستجو در پایگاه‌های داده علمی معتبر و تعریف معیارهای پذیرش اولیه جهت جستجوها و همچنین جستجوی جامع و چندمرحله‌ای با فاصله‌های زمانی مختلف و با استفاده از کلیدواژه‌های گسترده به منظور اطمینان از استخراج کامل منابع اطلاعاتی مرتبط با موضوع پژوهش، پوشش دهد.

دوم: کیفیت مقالات انتخاب شده؛ کیفیت مقالات ورودی به فرآیند تحقیق بر اساس معیارهای پذیر و عدم پذیر که موجب غربالگری محتوا و مرتبط بودن موضوعی می‌شد؛ که در این خصوص می‌توان به مدل (نمودار شماره ۴) اشاره کرد که براساس این چارچوب مقالات فیلتر و برای بهره‌برداری انتخاب می‌شوند. این امر باعث می‌شود در جستجوی محتوا براساس اهداف تحقیق محقق مجامد شود تا دقیقاً براساس سوالات و روش تحقیق مطالب مطالعه شده را استخراج سپس تجزیه و تحلیل و ترکیب نماید تا به مدل قابل ذکر نزدیک و درنهایت ترسیم شود.

همچنین جهت اطمینان از روایی توصیفی تلاش شد بیشترین مقالات و مطالعات مرتبط با موضوع شناسایی شود و برای روایی نظری پژوهش‌های مورد استفاده قرار گرفتند که از اعتبار بالایی از نظر ارجاع برخوردار بودند. در این پژوهش از رویکرد کل نگر برای افزایش روایی پژوهش استفاده شد. در رویکرد کل نگر، به جای سنجش روایی در پایان پروژه، معیارهایی در طول پژوهش وجود دارد که به وسیله خود محقق رعایت می‌شود تا روایی آن افزایش پیدا کند که این معیارها و شخص‌های آن در جدول ذیل آمده است.

جدول ۶. معیارهای روایی پژوهش (نیک نشان و همکاران ۱۳۸۹)

معیارهای روایی در رویکرد کل نگر	توضیحات	چگونگی لاحظ در این پژوهش
به همپیوستگی در روش	ماهیت چرخش داشتن طرح پژوهش و بازگشت به عقب مداوم محقق برای تصحیح اشتباهات به جای نتیجه‌گیری سری از اطلاعات جمع‌آوری شده	روش فراترکیب در طرح خود ماهیت چرخش دارد؛ به طور که محقق در موارد مقالات را که از تحلیل کنار گذاشته بود دوباره به تحلیل بازگرداند.
بسندگی در نمونه‌گیری	اطمینان از رسیدن به کیفیت محتوا و مرتبط بودن با تحقیق	از تعداد ۲۳۴ مقاله اولیه طی مراحل غربالگری تعداد ۳۹ مقاله منتخب نهایی شدند.
همخوانی داده‌های جمع‌آوری شده با تجزیه و تحلیل اطلاعات	زمان حاصل می‌شود که کار تحلیل همزمان با جمع‌آوری داده‌ها انجام شود.	در این تحقیق همزمان با بررسی مقالات اولیه تحلیل‌ها و نتیجه‌گیری صورت می‌گرفت و جستجوهای بیشتر و تحلیل‌های مجدد موجب اصلاحات در نتیجه‌گیری‌های اولیه یا تقویت آن‌ها می‌شد.

گام هفتم؛ در مرحله آخر از روش فراترکیب، نتایج حاصل از مراحل قبل ارائه شد. بر این اساس مطالعه پژوهش‌های پیشین، اطلاعات موردنیاز جهت پاسخگویی به سوال‌ها پژوهش به دست آمد. طبقه‌بندی مربوط به ترکیب یافته‌ها در سه بعد و ۲۱ مؤلفه مدل نشاط اجتماعی در نمودار شماره ۵ بدست آمد که حاصل تحقیق حاضر را روش فراترکیب می‌باشد.

مدرسہ شری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۹. زمستان ۱۴۰۱

Urban management
No.69 Winter 2023

八一

نمودار ۵-مدل توسعه نشاط اجتماعی حاصل از طی کردن ۷ گام فراترکیب

سرزنه، شاد و بانشاط که از لحظ ساختاری نیاز به نهادهای فعال اجتماعی دارد که هم در بخش عمومی و هم در بخش خصوصی زیرساخت‌های لازم را برای توسعه نشاط اجتماعی فراهم سازد؛ و تا آنجا که امکان دارد با ایجاد ظرفیت نشاط در جامعه عموم شهروندان را در مقابل سختی‌ها و مشکلات روزمره از جمله وضعیت اقتصادی و اجتماعی مقاوم و رفتار آن‌ها را در برابر تنش‌ها و استرس‌های پیرامونی پایدار ساخت. (Veenhoven,2009)

این مطالعه بینش جدیدی را در رابطه با نشاط شهری و انسجام اجتماعی روشن ساخته و همچنین تشریح کرد که چگونه سرزنشگی شهری از طریق فراهم ساختن زیست‌پذیری مطلوب شهرهوندی به ایجاد یک محله منسجم اجتماعی کمک می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد که نشاط محله‌ای با تراکم سازمان یافته بافت شهری با رعایت استانداردهای طراحی و عمارتی و محوطه‌سازی مهندسی شده، امکانات فرهنگی و زیست‌محیطی محلی و نزدیکی محله به مرکز شهر با افزایش سرزنشگی شهری همراه هستند، در حالی که فضای سبز و بستان‌ها نیز به اندازه عوامل فوق در نشاط شهری تأثیرگذار هستند.

٤- نتیجہ گیری

نشاط موضوعی سه وجهی است (شناسنی، احساسی، اجتماعی) که در این تحقیق تأکید بر بعد اجتماعی نشاط است؛ که در این بخش متغیرهای تأثیرگذار با تکیه بر این بعد تشریح می‌شود. جامعه‌شناسان شادی را در بافت اجتماعی و شرایط خاص جامعه دنبال می‌کنند. (گنجی، ۳۸۷: ۸۸).

جامعه به عنوان بستر روابط اجتماعی، حوزه‌ای را فراهم می‌کند که در آن اعضاً جامعه می‌توانند به تشکیل و گسترش پیوندهای اجتماعی پردازند و از این طریق این پیوندها و روابط اجتماعی به اهداف خود دست یابند (قدسی، ۱۳۸۲: ۹۲؛ باستانی و صالحی، ۱۳۸۶: ۶۴). عضویت و روابط اجتماعی افراد در گیرنده مشارکت در گروه‌های داوطلبانه، رابطه با خویشاوندان، همسایگان، دوستان و آشنايان است. درگیری در تمامی این روابط حامل مبادلاتی است که طی آن افراد می‌توانند منابع موردنیاز خود را به دست آورند.

از دیگر سو شهر علاوه بر ویژگی‌های کالبدی توسعه، لازم است در زمینه‌های تابآوری و سلامت همگانی نیز به نیازهای شهروندان توجه کند، یک شهر توسعه‌یافته شهری است فعال،

آموزشی و سرگرمی همچون: فعالیت در ایستگاه تندروستی فضای باز و پارک‌ها، همایش بزرگ پیاده‌روی، ووچرخه‌سواری، برگزاری بازی‌های جذاب، مفرح، متنوع (ورزشی، سرگرمی، علمی، خلاقانه، دیجیتالی، بازی‌های گروهی و خانوادگی مانند بازی دومینو، پاتنومیم، اسم و فامیل گروهی، وسط بازی، طناب‌کشی) به همراه جشن‌های خانوادگی، زوج‌های جوان، محلی و فرهنگی، تناتر، مراسم نورافشانی و موسیقی و مولودی‌خوانی در فضای روباز، هدفمند (متناسب با نیاز و اولویت‌های شهروندی) و تیمی برای گروه‌های مختلف (خردسرال، کودکان، جوانان، بانوان، سالمدان) با ارائه مشوق‌های خلاقانه و نه الزاماً گران برنامه‌ریزی و برگزار نمایند. تا بتوانند در زمان‌های پیش رو از طریق اجرای مناسب برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی متنوع تعداد افراد برخوردار از این حس مثبت را افزایش داده و شهروندانی که تاکنون توانستند در این بازه زمانی حس نشاط اجتماعی را تجربه کنند، قادر باشند آن را در آینده نزدیک تجربه نمایند.

همچنین برای ظرفیت‌سازی محلات از برخورداری بیشتر از امکانات مدیریت شهری برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی عملیاتی در سطح محلات تهیه و به مراجع ذی صلاح برای اجرا ارائه شود تا در مقیاس محلی موضوعات خدمات شهری و محیط‌زیست، حمل و نقل و ترافیک، زیباسازی و منظر محلی به همراه آرام‌سازی و روان‌سازی معابر و جاده‌ها به نحو مطلوبی هماهنگ و ساماندهی شوند تا چهره شهر و محلات آن روزبه روز زیباتر و محلی برای زیست مطلوب شهری و ساکنین آن باشد.

مراجع

- احمدی، توان، (۱۳۹۸)، شناسایی عناصر معماری مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان در فضاهای شهری از منظر قرآن کریم، نخستین کنفرانس بین‌المللی شهر هوشمند چالش‌ها و راهبردها، شیراز.
- ایلوخانی، راضیه و کامرانی پور، معموصه و غلامی جوادیه، اعظم و باقری زاده، میترا، (۱۳۹۸)، تعریف نشاط و راهکارهای عملی در ارتقای نشاط اجتماعی.
- بذرافشان، شهرزاد و سعیینی، احمد، (۱۴۰۰)، مروری بر تعاریف مفاهیم نظری نشاط اجتماعی و خانواده، نهمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
- رضوی، سید محمدحسین، پاسوار، محمدحسن، تسلیمی، زهراء، (۱۳۹۴)، حوزه‌های به کارگیری داوطلبان در ورزش شهروندی، مطالعات مدیریت ورزشی، سال هفتم، ۱۲-۱۶۹، ص ۱۸۲-۱۲.
- رضوی، سیدمحمدحسین، مرتضی دوستی پاشاکلایی، (۱۳۹۹)، طراحی مدل ورزش شهروندی در کلانشهر تهران با استفاده از نظریه داده بنیاد، مدیریت ورزشی، دوره ۱۲، شماره ۳، ص: ۷۸۹-۸۱۷.
- رحمانی نیا، فرهاد، وادی خیل، حسن، (۱۳۹۰)، ورزش شهروندی و سلامتی، مجموعه مقالات دومین همایش ملی توسعه ورزش شهروندی، ص ۱۵۴-۱۵۵.
- رهبری، سعید، مستحفظیان، مینا، نادریان چهرمی، مسعود، (۱۳۹۵)، مقایسه کیفیت زندگی شهروندان بهره‌ور و غیر بهره‌ور از اماكن ورزشی

برنامه‌ریزی شهری با هدف افزایش سرزنشگی شهری مستعد طراحی مدل‌های ترکیبی است تا هم بلندمرتبه‌سازی در شهرسازی مدرن ایجاد شود و هم زیباسازی در هسته‌های کوچک محلی بوجود آید که شامل امکانات و خدمات متعدد و متنوع شهری در مقیاس‌های مختلف است. راههای تقویت انسجام اجتماعی از طریق افزایش نشاط شهری می‌تواند شامل ابتکارات جامعه محلی و مداخلات طراحی در مقیاس کوچک مربوط به پیاده‌روی، طراحی فضای عمومی و طراحی مسکن باشند. به طور کلی می‌توان گفت با توجه به مدل نشاط و شادابی عوامل نهادی، کالبدی، اقتصادی، روان‌شناختی، اجتماعی، محیطی و جغرافیایی، اثرات بیشتری با شادابی خانوارهای شهری داشته‌اند.

با مروری بر مطالعات انجام شده در این چوشه مشخص شد پژوهش‌های مربوط به نشاط اجتماعی عمده‌ای کمی بوده و به کارکردهای شناختی اشاره نمی‌کردند. همچنین موضوع تحلیل کالبدی و اجتماعی شهر در این باره کمتر در ابعاد داخلی بحث و بررسی شده که نقطه قوت تحقیق اخیر است؛ بنابراین فقدان مدلی جامع و نظاممند که به صورت کاربردی به مقوله نشاط اجتماعی پردازد کاملاً ملموس و مشهود است که به نوعی نیاز جامعه امروز ایران بشمار می‌رود. از این‌رو در ابتدای تعداد ۲۳۴ مقاله در این خصوص بررسی شد و درنهایت تعداد ۳۹ مقاله جهت تحلیل انتخاب شد در مرحله بعد با استفاده از مراحل روش فراترکیب مدلی ارائه شد که علاوه بر حفظ نقاط قوت مدل‌های قبلی یک مدل منحصر به فرد درخصوص نشاط اجتماعی است.

ارائه یافته‌ها براساس ارائه مدل مبتنی بر نتایج فراترکیب، در سه بعد شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری، امور اجتماعی و فرهنگی و روابط و حقوق شهروندی تعداد ۲۱ مؤلفه را نشان می‌دهند که با رویکرد کارکردهای شناختی (زیباشناختی کالبدی و منظر شهری، جامعه‌شناختی، روانشناسی اجتماعی) طراحی و تنظیم شده‌اند که در نمودار شماره (۵) نهایتاً نمایش و ترسیم گشت.

۵- پیشنهادهای کاربردی

- با توجه به برداشتن هفت گام دقیق و متناوب در مسیر طی شده و استفاده از استخراج اطلاعات موردنیاز از منابع معتبر با کلیدوازه‌های هدفمند و سنجش کیفیت منابع درنهایت مدل توسعه نشاط اجتماعی محلات شهر تهران به عنوان خروجی تحقیق ترسیم گشت. از این‌رو برای مدیران و دست‌اندرکاران مدیریت شهری برای شناخت، ایجاد و توسعه نشاط اجتماعی موارد ذیل به عنوان موارد کاربردی پیشنهاد و مطرح می‌شوند:
- مدیران و دست‌اندرکاران مدیریت شهری برای سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ و حتی برش‌های زمانی میان و بلندمدت می‌توانند چنین الگویی برنامه‌های متنوع و جذاب اجتماعی و فرهنگی متناسب با پروتکل‌های بهداشتی را به همراه سایر برنامه‌های هنری و

- بین المللی عمران، معماری و مدیریت شهری
- نوروزی سید حسینی، رسول. موسوی چشمک کبو، کیوان. فناخی مسروور، فروغ. (۱۳۹۵). طراحی مدل تبعیض در تیمهای ورزشی (با استفاده از نظریه داده بنیاد). مدیریت ورزشی، ۵۱۲-۴۹۵.
  - نیک نشان، شفایق؛ علی نوروزی؛ احمد رضا نصر اصفهانی. (۱۳۸۹). تحلیلی بر رویکردهای روانی در پژوهش‌های کیفی. روش‌شناسی در علوم انسانی. شماره ۱۶
  - Ayvazi MR, Babgore SH. [Tahawole Mafhome Shahrvandi va Zohore Shahrvande Jahani (in Persian)].Political Quartely.2013;42(3):187-225.
  - Ali Akbari, M. (2015). The Impact of Social Interactions in Urban Spaces through Approach of Improving Urban Vitality: A Case Study in Julfa district of Isfahan, Cumhuriyet Science Journal, 36 (4): 1155- 1162.
  - Borodina, O. & Prokopa, I. (2019). Inclusive rural development: a scientific discourse, Economy and Forecasting, 3 (1): 70- 85.
  - Baller S, Cornelissen S. Prologue: sport and the city in Africa. The International Journal of the History of Sport.2011;28(15):2285-9,7.
  - Chang, E. C. Yu, T. Lee, J. Kamble, S. V. Batterbee, C. N. H. Stam, K. R. Chang, O. D. Najarian, A. S. M. & Wright, K. M. (2018). Understanding the Association Between Spirituality, Religiosity, and Feelings of Happiness and Sadness Among HIVPositive Indian Adults: Examining Stress-Related Growth as a Mediator, Journal of Religion and Health, 57 (3): 1052- 1061
  - Diener, E., & Diener, C. (1996). Most people are happy. Psychological Science, 7(3): 181-185.
  - Duncan, G. (2008). Should Happiness-Maximization be the Goal of Government? Journal of Happiness Studies, 11(2):
  - Farhud, D., Malmir, M. KHanahmadi, M. (2014). Happiness & Health: The Biological Factors-Systematic Review Article, Iranian J Publ Health, 43(11):1468-1477.
  - Howat G, Assaker G. Outcome quality in participant sport and recreation service quality models: Empirical results from public aquatic centres in Australia. Sport Management Review.2016;19(5):522
  - Huang, J. (2019). Income Inequality, Distributive Justice Beliefs, and Happiness in China: Evidence from a Nationwide Survey, Social Indicators Research, 142 (1): 83-105.
  - Khakpour, M., Eshghi-Sanati, H. (2014). The effect of social and cultural factors on the physical texture of Gilan villages, housing and environment, 33 (148): 3- 20.
  - Kooshali, D., Azeri, A., Parvizi, R., Hosseini, S. (2015). Effect of Environmental Physical Elements in Creating Residential Complex's Vitality for the
- شهرداری در مناطق ۱۴ گانه شهر اصفهان. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. سال دوازدهم، ص ۲۱۵-۲۲۸.
- طلوی اشلقی، عباس. پاشایی، محمود. مدبری کلیانی، رحیم. (۱۳۸۹). نقش رسانه‌های جمعی در توسعه ورزش شهریوندی. مطالعات مدیریت شهری. سال دوم. شماره ۲. ص ۱۸۲.
- روشنیل اریطانی، طاهر. (۱۳۸۶). تبیین جایگاه رسانه‌های همگانی در نهادینه کردن ورزش همگانی در کشور. حرکت. شماره ۳۳. ص ۱۶۷-۱۷۴.
- سواری، سعید. مهدی پور، عبدالرحمن. رنجبر، روح الله، (۱۳۹۴)، توصیف وضیحت ورزش همگانی استان خوزستان و تدوین راهبردهای توسعه آن. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۱، ص ۸۳-۹۲.
- سید جوادین، سید رضا. صفری، حسین. مشایخی، بیتا. (۱۳۹۹). انواع، سطوح و مراحل حسابرسی منابع انسانی: کارست دوش فراترکیب. فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی. سال نهم شماره ۳۵.
- عیوضی، محمدرحیم. باب گوره، سید حسام الدین. (۱۳۹۱). تحول مفهوم شهریوندی و ظهور شهریوند جهانی. سیاست. سال چهل و دوم. شماره ۳. ص ۱۸۷-۲۲۵.
- گودرزی، محمود. نصیرزاده، عبدالمهدي. قراهانی، ابوالفضل. وطن دوست، مریم. (۱۳۹۲). طراحی و تدوین راهبرد توسعه ورزش شهریوندی استان کرمان. مدیریت ورزشی. دوره ۵. شماره ۲. ص ۱۵۵.
- سلیمی آوانسر، علی. (۱۳۹۰). نگرشی نوین در ورزش شهریوندی. تهران. مجموعه مقالات دومین همایش ملی توسعه ورزش شهریوندی. ص ۲۲۳-۲۲۵.
- سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۸۴). سند تفصیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور. تهران: انتشارات سیب سبز.
- طاهری چادرنشین، حسین و اسماعیلی، محمدرضا و میرکاظمی، سیده عذرا و ربیعی، محمدعلی و توکلی، محسن، (۱۳۹۸). بررسی وضعيت نشاط اجتماعی و ارتباط آن با آmadگی جسمانی جوانان استان خراسان جنوبی
- کشکر، سارا، (۱۳۹۴)، تعیین شاخص‌ها و نحوه سنجش اثربخشی برنامه‌های تقویت ورزشی (ورزش همگانی) شهریوندان. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۲۲. ص ۱۱۳-۱۳۲.
- محسنی، رحیم علی. (۱۳۸۹). ابعاد و تحلیل حقوق شهریوندی؛ راه کارهایی برای تربیت و آموزش حقوق شهریوندی. مطالعات سیاسی. سال سوم. شماره ۱۰. ص ۱۱۷.
- محسنی، امیر و زارعی متین، حسن. ۱۴۰۰. طراحی مدل نشاط اجتماعی با تأکید بر توسعه ورزش شهریوندی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی سالانه تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، خردآمدانه. ۱۴۰۰. تهران.
- مردانی، محمدامین، ۱۳۹۸، تأثیر شادی و نشاط در آسیب‌های اجتماعی و پیشگیری از آن، سومین همایش ملی روانشناسی، تعلم و تربیت و سبک زندگی، قزوین
- میرزاپی اهرنچانی حسن. امیری، مجتبی. (۱۳۸۱). ارایه مدل سه بعدی تحلیل مبانی فلسفی و زیرساخت‌های بنیادین تئوری‌های مدیریت. دانش مدیریت. شماره ۵. ص ۲۱-۳.
- موسوی، رضا، (۱۳۹۹)، نقش اقدامات فرهنگی شهرداری در افزایش نشاط اجتماعی شهریوندان در دوران پساکروننا، سومین کنفرانس

- Enhancement of Social Interactions. The journal of Procedia - Social and Behavioral Sciences.
- Mouratidis,k.Poortinga,W.(2020).Buitlvironment, urban vitality and social cohesion: Do vibrant neighborhoods foster strong communities?. Landscape and Urban Planning 204 (2020) 103951. published by Elsevier
  - Malmir, M., Khanahmadi, M., Farhud, D.D. (2017). Dogmatism and Happiness, Iran J Public Health, 46(3):326-332.
  - Razavi S, Pasvar M, Taslimi Z. [Tarahi Nezame Jazb va Negahdashte Manabe'e Ensani da Varzeshe Shahrvandi (Persian)].In: Municipilaty T, editor. Tehran: Moasese Tose'e Elm va Fannavariye Sharg; 2013.
  - Rahbari S, Mostahfezian M, Naderyan Jahromi M. [Moghayese Keyfiyate Zendeghi Shahrvandane Faal va Geyrefaal Harekat; Motalee Moredi Amakene Varzeshi Shahrdari Esfahan (in Persian)]. Pzhhoheshname Modiriyate Varzeshi va Raftare Harekat.2017;12(24):215-28.
  - Ryan, R. M & Frederick, C. M. (1997). On energy, personality, and health: Subjective vitality as a dynamic reflection of wellbeing, Journal of Personality, 65, 529-565.
  - Veenhoven, R. (2006). How do we assess how happy we are? Tenets, implications and tenability of three theories. USA: University of Notre Dame.
  - Veenhoven, R. & Hagerty, M. (2006). Rising happiness in nations, 1946-2004. A reply to Easterlin Social Indicators Research, 79(2):421-436.
  - Parjozkar A, Firozbakht A. [Chesmandaze Modiriyate Shahri dar Iran ba Ta'akid bar Tosse'e Paydare shahri (Persian)].Quarterly Geographical journal of Territory (Sarzamin) 2212;8(32):43-6,6